

II.

(Informacije)

INFORMACIJE INSTITUCIJA, TIJELA, UREDA I AGENCIJA EUROPSKE UNIJE

EUROPSKA KOMISIJA

KOMUNIKACIJE KOMISIJE

Odobrenje sadržaja nacrtu Komunikacije Komisije – Smjernice za primjenu prava EU-a o tržišnom natjecanju na kolektivne ugovore u pogledu uvjeta rada samozaposlenih pojedinaca

(2022/C 123/01)

Komisija je 9. prosinca 2021. odobrila sadržaj nacrtu Komunikacije Komisije – Smjernice za primjenu prava EU-a o tržišnom natjecanju na kolektivne ugovore u pogledu uvjeta rada samozaposlenih pojedinaca.

Nacrt Komunikacije – Smjernice za primjenu prava EU-a o tržišnom natjecanju na kolektivne ugovore u pogledu uvjeta rada samozaposlenih pojedinaca sadržan je u Prilogu ovoj Komunikaciji. Nacrt Obavijesti Komisije otvoren je za javnu raspravu na:

<https://ec.europa.eu/competition-policy/public->

PRILOG

NACRT KOMUNIKACIJE KOMISIJE

Smjernice za primjenu prava EU-a o tržišnom natjecanju na kolektivne ugovore u pogledu uvjeta rada samozaposlenih pojedinaca**1. Uvod**

- (1) Ovim se Smjernicama utvrđuju načela na temelju kojih se u skladu s člankom 101. Ugovora o funkcioniranju Europske unije („članak 101. UFEU-a“) ocjenjuju sporazumi među poduzetnicima, odluke udruženja poduzetnika i usklađeno djelovanje (pod zajedničkim nazivom „sporazumi“) sklopljeni kao rezultat kolektivnih pregovora između samozaposlenih pojedinaca ⁽¹⁾ i drugih poduzetnika („druga ugovorna strana ili više njih“ ⁽²⁾) u pogledu uvjeta rada samozaposlenih pojedinaca.
- (2) Člankom 101. UFEU-a zabranjuju se sporazumi među poduzetnicima kojima se ograničava tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu, osobito ako se njima izravno ili neizravno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili bilo koji drugi trgovinski uvjeti. Pravila EU-a o tržišnom natjecanju temelje se na članku 3. stavku 3. Ugovora o Europskoj uniji („UEU“), kojim je propisano da Unija uspostavlja unutarnje tržište, uključujući sustav kojim se osigurava da tržišno natjecanje ne bude narušeno ⁽³⁾.
- (3) Člankom 3. stavkom 3. UEU-a usto je propisano da Unija promiče „visoko konkurentno socijalno tržišno gospodarstvo, s ciljem pune zaposlenosti i društvenog napretka“. U tu svrhu Unija prepoznaje važnu ulogu socijalnog dijaloga i kolektivnog pregovaranja te se u skladu s člankom 152. UFEU-a obvezuje „olakšavati dijalog među socijalnim partnerima poštujući njihovu autonomiju“. Člankom 28. Povelje Europske unije o temeljnim pravima nadalje se priznaje pravo na kolektivno pregovaranje i djelovanje. Poboľjšani uvjeti rada i odgovarajuća socijalna zaštita isto su tako temeljna načela europskog stupa socijalnih prava, u skladu s kojim se provodi „savjetovanje sa socijalnim partnerima o osmišljavanju i provedbi gospodarskih i socijalnih politika te politika zapošljavanja u skladu s nacionalnom praksom“ te ih se potiče „da pregovaraju o kolektivnim ugovorima i sklapaju ih u svim područjima koja su im relevantna“ ⁽⁴⁾.
- (4) Sud Europske unije („Sud“) uzeo je u obzir ciljeve socijalne politike EU-a kad je u kontekstu kolektivnog pregovaranja između socijalnih partnera presudio da su određena ograničenja tržišnog natjecanja svojstvena kolektivnim ugovorima između organizacija koje predstavljaju poslodavce i radnika i nužna za poboljšanje uvjeta rada ⁽⁵⁾. Stoga ugovori sklopljeni u okviru kolektivnog pregovaranja između poslodavaca i radnika kojima je cilj, po svojoj prirodi i svrsi, poboljšati uvjete rada (uključujući plaću), nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a i stoga ne čine povredu prava EU-a o tržišnom natjecanju ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Za potrebe ovih Smjernica pojam „samozaposleni pojedinci“ odnosi se na osobe koje nemaju ugovor o radu ili koje nisu u radnom odnosu i koje se za pružanje predmetnih usluga prvenstveno oslanjaju na svoj osobni rad.

⁽²⁾ Za potrebe ovih Smjernica pojam „druga ugovorne strane“ odnosi se na poduzetnike s kojima su samozaposleni pojedinci sklopili ugovor (tj. njihove profesionalne klijente), uključujući udruženja takvih poduzetnika.

⁽³⁾ Glava VII. poglavlje 1. odjeljak 1. UFEU-a i Protokol br. 27 UEU-a i UFEU-a.

⁽⁴⁾ Osmo načelo europskog stupa socijalnih prava; https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/economy-works-people/jobs-growth-and-investment/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hr.

⁽⁵⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 22.; presuda od 21. rujna 1999., Albany International BV protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, t. 59.; presuda od 11. prosinca 2007., International Transport Workers' Federation i Finnish Seamen's Union protiv Viking Line ABP i OÜ Viking Line Eesti, C-438/05, EU:C:2007:772, t. 49.; presuda od 9. srpnja 2009., 3F protiv Komisije Europskih zajednica, C-319/07, EU:C:2009:435, t. 50.

⁽⁶⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 23.; presuda od 21. rujna 1999., Albany International BV protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430, t. 60.; presuda od 21. rujna 1999., Brentjens' Handelsonderneming BV protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Handel in Bouwmaterialen, C-115/97, EU:C:1999:434, t. 57.; presuda od 21. rujna 1999., Maatschappij Drijvende Bokken BV protiv Stichting Pensioenfonds voor de Vervoer- en Havenbedrijven, C-219/97, EU:C:1999:437, t. 47.; presuda od 12. rujna 2000., Pavel Pavlov i drugi protiv Stichting Pensioenfonds Medische Specialisten, C-180/98, EU:C:2000:428, t. 67.; presuda od 21. rujna 2000., Hendrik van der Woude protiv Stichting Beatrixoord, C-222/98, EU:C:2000:475, t. 22.; presuda od 3. ožujka 2011., AG2R Prévoyance protiv Beaudout Père et Fils SARL, C-437/09, EU:C:2011:112, t. 29.

- (5) Sud je dodatno pojasnio da to isključenje iz područja primjene članka 101. UFEU-a obuhvaća i kolektivne ugovore sklopljene između poslodavaca i organizacija radnika koje pregovaraju u ime i za račun svojih lažno samozaposlenih ⁽⁷⁾ članova, odnosno pružatelja usluga koji se nalaze u situaciji usporedivoj s onom radnika ⁽⁸⁾. U tom kontekstu Sud pojedinca smatra lažno samozaposlenom osobom ako: i. postupa prema uputama svojeg poslodavca, posebno u pogledu slobode izbora vremena, mjesta i sadržaja svojeg rada; ii. ne dijeli poslovne rizike poslodavca i iii. za vrijeme trajanja odnosa čini sastavni dio poslodavčeva poduzeća. Ti se kriteriji primjenjuju neovisno o tome je li ta osoba u skladu s nacionalnim pravom označena kao samozaposlena osoba iz poreznih, administrativnih ili organizacijskih razloga te je za njih potrebna ocjena svakog pojedinačnog slučaja uzimajući u obzir činjenice tog pojedinačnog slučaja ⁽⁹⁾.
- (6) Posljednjih je godina pod utjecajem trenda podugovaranja i eksternalizacije poslovnih i osobnih uslužnih djelatnosti te digitalizacije proizvodnih procesa i rasta ekonomije internetskih platformi tržište rada doživjelo korjenite promjene. Broj samozaposlenih u EU-u relativno je visok i posljednjih se godina znatno povećao, uglavnom u ekonomiji internetskih platformi.
- (7) Iako su se zbog tih kretanja povećale fleksibilnost i dostupnost tržišta rada, u nekim su slučajevima nastupili teški uvjeti rada u ekonomiji internetskih platformi i izvan nje. Čak i ako nisu u potpunosti integrirane u poslovanje naručitelja na isti način kao i radnici, određene samozaposlene osobe još uvijek nisu potpuno neovisne o svojem naručitelju ili možda nemaju dovoljnu pregovaračku moć da utječu na svoje uvjete rada. Osim toga, zbog krize uzrokovane bolešću COVID-19 mnoge samozaposlene osobe postale su još ranjivije jer je njihov gubitak zarade pogoršan zbog slabih ili nepostojećih nacionalnih programa socijalne sigurnosti i namjenskih mjera potpore ⁽¹⁰⁾.
- (8) Ako su samozaposlene osobe općenito u situaciji usporedivoj s onom radnika, one se u pojedinačnim slučajevima mogu smatrati lažno samozaposlenim osobama i nacionalna tijela/sudovi mogu ih reklasificirati kao radnike. Određene se skupine također mogu smatrati radnicima na temelju pravne pretpostavke. Međutim, u slučajevima kada nisu reklasificirani kao radnici, pristup kolektivnom pregovaranju ipak im može omogućiti da poboljšaju svoje uvjete rada.
- (9) Zabrana iz članka 101. UFEU-a primjenjuje se na „poduzetnike”, što je širok pojam koji obuhvaća sve subjekte koji se bave gospodarskom djelatnošću, bez obzira na njihov pravni status i način na koji se financiraju ⁽¹¹⁾. Stoga su stvarno samozaposlene osobe, čak i ako je riječ o pojedincima koji rade samostalno, u načelu poduzetnici u smislu članka 101. UFEU-a jer nude svoje usluge uz naknadu na određenom tržištu i obavljaju svoju djelatnost kao neovisni gospodarski subjekti ⁽¹²⁾. Pružatelj usluga može izgubiti status poduzetnika ne samo ako se u praksi nalazi u situaciji podređenosti, nego i u slučajevima gospodarske ovisnosti, na temelju ocjene okolnosti određenog slučaja ⁽¹³⁾. Trenutačna kretanja na tržištu rada, a posebno pojava ekonomije internetskih platformi, pojačavaju nesigurnost u pogledu okolnosti u kojima se može smatrati da kolektivni ugovori koje su sklopile samozaposlene osobe ili koji su sklopljeni u njihovo ime nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a.

(7) Za razliku od stvarno samozaposlenih osoba, koje mogu slobodno odabrati svoju djelatnost, mjesto, vrijeme i način rada te obavljaju tu djelatnost na vlastiti rizik.

(8) Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 30–31.

(9) Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 36.–37.

(10) Europski parlament, Izvješće od 13. listopada 2021. o položaju umjetnika i kulturnom oporavku u EU-u (2020/2261(INI)), Odbor za kulturu i obrazovanje, https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0283_HR.html.

(11) Presuda Suda od 23. travnja 1991., Klaus Höfner i Fritz Elser protiv Macrotron GmbH, C-41/90, EU:C:1991:161, t. 21.; presuda od 16. studenoga 1995., Fédération Française des Sociétés d'Assurance, Société Paternelle-Vie, Union des Assurances de Paris-Vie i Caisse d'Assurance et de Prévoyance Mutuelle des Agriculteurs protiv Ministère de l'Agriculture et de la Pêche, C-244/94, EU:C:1995:392, t. 14.; presuda od 11. prosinca 1997., Job Centre coop. arl, C-55/96, EU:C:1997:603, t. 21.

(12) Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 27.; presuda od 28. veljače 2013., Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas protiv Autoridade da Concorrência, C-1/12, EU:C:2013:127, t. 36.–37.; presuda od 14. prosinca 2006., Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio protiv Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, t. 45.

(13) Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 33.; presuda od 14. prosinca 2006., Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio protiv Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, t. 43.–44.

- (10) U tom se kontekstu ovim Smjernicama pojašnjava i. da određene kategorije kolektivnih ugovora nisu obuhvaćene područjem primjene članka 101. UFEU-a; i ii. da Komisija neće intervenirati protiv određenih drugih kategorija kolektivnih ugovora.
- (11) U ovim Smjernicama objašnjava se kako će Komisija primjenjivati pravo EU-a o tržišnom natjecanju, ne dovodeći u pitanje primjenu drugih pravila ili načela prava EU-a. Ove Smjernice ne utječu na ovlasti država članica u području socijalne politike ni na autonomiju socijalnih partnera. Njima se ne dovode u pitanje ni definicije pojmova „radnik” ili „samozaposlena osoba” u skladu s nacionalnim pravom ⁽¹⁴⁾. One ne utječu na nadležnosti država članica ili socijalnih partnera u pogledu organizacije kolektivnih pregovora u okviru radnog prava niti na mogućnost ugovornih stranaka da traže reklasifikaciju svojeg radnog statusa (ili nadležnih tijela/sudova da procjenjuju takve slučajeve) u skladu s pravom EU-a ili nacionalnim pravom.
- (12) Ovim Smjernicama ne dovodi se u pitanje ni daljnje tumačenje članka 101. UFEU-a koje je Sud dao u vezi s kolektivnim ugovorima. One ne utječu na primjenu prava EU-a o tržišnom natjecanju, kako je propisano člankom 42. UFEU-a i relevantnim zakonodavstvom Unije ⁽¹⁵⁾ u području poljoprivrede i ribarstva. Nadalje, primjenjuju se ne dovodeći u pitanje primjenu članka 101. stavka 3. UFEU-a, kojim se od članka 101. stavka 1. UFEU-a izuzimaju sporazumi koji i. pridonose poboljšanju proizvodnje/distribucije robe ili promicanju tehničkog ili gospodarskog napretka; ii. prenose pravedan dio svojih koristi na potrošače; iii. sadržavaju samo neophodna ograničenja tržišnog natjecanja; i iv. strankama ne pružaju mogućnost isključivanja tržišnog natjecanja u pogledu znatnog dijela predmetnih proizvoda ili usluga ⁽¹⁶⁾.
- (13) Kako bi se izbjegle dvojbe, kolektivni ugovori koje sklapaju samozaposlene osobe koji nisu obuhvaćeni ovim Smjernicama ne predstavljaju automatski povredu članka 101. UFEU-a, ali iziskuju pojedinačnu ocjenu.

2. Opće područje primjene ovih Smjernica

(a) Vrste sporazuma obuhvaćene ovim Smjernicama

- (14) Ove Smjernice primjenjuju se na sve sporazume koji su dogovoreni i/ili sklopljeni kolektivno između određenih kategorija samozaposlenih pojedinaca, s jedne strane, i drugih ugovornih strana, s druge strane (dalje u tekstu „kolektivni ugovori”), ako se oni po svojoj prirodi i svrsi odnose na uvjete rada takvih samozaposlenih pojedinaca.
- (15) Ne dovodeći u pitanje diskrecijsko pravo država članica u pogledu opsega i oblika kanala kolektivnog zastupanja samozaposlenih osoba, ove Smjernice primjenjuju se na sve oblike kolektivnih pregovora, od pregovora preko socijalnih partnera ili drugih udruženja do izravnog pregovaranja skupine samozaposlenih pojedinaca s drugim ugovornim stranama ili udruženjima tih drugih ugovornih strana. Njima su obuhvaćeni i slučajevi u kojima samozaposleni pojedinci žele biti obuhvaćeni postojećim kolektivnim ugovorom sklopljenim između ugovorne strane za koju rade i skupine radnika/samozaposlenih pojedinaca.

⁽¹⁴⁾ U skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda temeljna značajka radnog odnosa je okolnost da „neka osoba tijekom određenog razdoblja u korist druge osobe i prema njezinim uputama obavlja poslove za koje u zamjenu dobiva naknadu”. Treba napomenuti da se klasifikacija osobe kao „radnika” ili „samozaposlene osobe” prvenstveno utvrđuje za svaki pojedinačni slučaj u skladu s nacionalnim pravom, uzimajući u obzir sudsku praksu Suda, presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 34.; presuda od 21. veljače 2013., L. N. protiv Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsesstøtte, C-46/12, EU:C:2013:97, t. 40.; presuda od 10. rujna 2014., Iraklis Haralambidis protiv Calogera Casillija, C-270/13, EU:C:2014:2185, t. 28.

⁽¹⁵⁾ Članci 206.–210. Uredbe (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007, SL L 347, 20.12.2013., str. 671.–854. Članci 40. i 41. Uredbe (EU) br. 1379/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkom uređenju tržišta proizvodima ribarstva i akvakulture, izmjeni uredbi Vijeća (EZ) br. 1184/2006 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 104/2000, (SL L 354, 28.12.2013., str. 1.).

⁽¹⁶⁾ Komunikacija Komisije – Obavijest – Smjernice za primjenu članka 81. stavka 3. Ugovora, SL C 101, 27.4.2004., str. 97.–118., točka 34.

- (16) Uvjeti rada samozaposlenih pojedinaca uključuju pitanja kao što su naknada, radno vrijeme i raspored rada, praznici, godišnji odmor, fizički prostori u kojima se obavlja rad, zdravlje i sigurnost, osiguranje i socijalna sigurnost te uvjeti pod kojima samozaposleni pojedinac ima pravo prestati pružati svoje usluge, na primjer zbog kršenja ugovora koji se odnosi na uvjete rada. Međutim, za sporazume na temelju kojih samozaposleni pojedinci zajednički odlučuju da neće pružati usluge određenim ugovornim stranama, primjerice zato što druga ugovorna strana nije voljna sklopiti ugovor o uvjetima rada, potrebna je pojedinačna procjena. Takvi sporazumi ograničavaju ponudu radne snage i stoga se mogu pokazati problematičnima u smislu tržišnog natjecanja. Pod uvjetom da se može dokazati da je takvo koordinirano odbijanje ponude radne snage nužno i razmjerno za pregovore ili sklapanje kolektivnog ugovora, za potrebe ovih Smjernica s odbijanjem će se postupati na isti način kao s kolektivnim ugovorom s kojim je ono povezano (ili bi bilo povezano u slučaju neuspješnih pregovora).
- (17) Sklapanje kolektivnih ugovora pretpostavlja određeni stupanj koordinacije među više stranaka na svakoj pregovaračkoj strani prije sklapanja kolektivnog ugovora. Takva koordinacija može biti u obliku ugovora ili razmjene informacija ili komunikacije među strankama sa svake pregovaračke strane kako bi se odlučilo o zajedničkom pristupu predmetu i obliku pregovora (npr. multilateralno ili putem imenovanja predstavnika). Ponovno, u mjeri u kojoj je takva koordinacija nužna i proporcionalna za pregovore ili sklapanje kolektivnog ugovora, za potrebe ovih Smjernica s njom će se postupati na isti način kao i s kolektivnim ugovorom s kojim je povezana.
- (18) Ove Smjernice ne obuhvaćaju odluke udruženja ili sporazume među samozaposlenim pojedincima izvan konteksta pregovora (ili priprema za pregovore) s drugom ugovornom stranom radi poboljšanja uvjeta rada samozaposlenih osoba. Konkretno, njima nisu obuhvaćeni sporazumi koji nadilaze reguliranje uvjeta rada utvrđivanjem uvjeta (posebno cijena) pod kojima samozaposleni pojedinci ili druga ugovorna strana potrošačima⁽¹⁷⁾ nude usluge ili kojima se ograničava sloboda poslodavaca da zaposle radnu snagu koja im je potrebna.

Primjer 1.

Situacija: Samozaposleni dostavljači pojedinci pružaju svoje usluge trima platformama za dostavu koje su aktivne u gradu B. Postoji kolektivni ugovor između platformi za dostavu i dostavljača kojim se utvrđuju naknade koje platforme moraju platiti dostavljačima za njihove usluge te minimalne obveze koje platforme imaju prema dostavljačima u pogledu zdravlja i sigurnosti na radu. Kolektivnim ugovorom propisano je da dostavljači ograničavaju svoje usluge na određeno područje grada. U tu svrhu grad je sporazumom podijeljen na tri odvojena područja, po jedno za dostavljače svake platforme. Zasebno, samozaposleni dostavljači pojedinci u gradu B međusobno su se sporazumjeli da neće obavljati više od dvadeset isporuka u roku od četiri sata unutar radnog dana.

Analiza: Primjer sadržava dva sporazuma između poduzetnika u smislu članka 101. UFEU-a: i. kolektivni ugovor između platformi i samozaposlenih dostavljača pojedinaca; ii. zaseban ugovor između samozaposlenih dostavljača pojedinaca o najvećem broju isporuka. Kolektivni ugovor obuhvaćen je ovim Smjericama jer je rezultat kolektivnih pregovora i njime se uređuju uvjeti rada (naknade, zdravstveni i sigurnosni uvjeti) pod kojima samozaposleni pojedinci dostavljači pružaju svoje usluge platformama. Međutim, dio kolektivnog ugovora kojim se područje grada dijeli među tri platforme ne odnosi se na njihove uvjete rada, nego predstavlja ugovor o podjeli tržišta, koji kao takav može ograničiti tržišno natjecanje s obzirom na cilj na temelju članka 101. UFEU-a⁽¹⁸⁾.

S druge strane, zasebni ugovor među samozaposlenim pojedincima dostavljačima o broju isporuka po radnom danu nije rezultat kolektivnih pregovora između samozaposlenih pojedinaca i drugih ugovornih strana te stoga nije obuhvaćen ovim Smjericama, već bi ga trebalo zasebno analizirati.

Primjer 2.

Situacija: Sportski klubovi u državi članici X međusobno su se sporazumjeli da neće zapošljavati sportaše prelaskom iz jednog kluba u drugi tijekom trajanja njihovih ugovora s dotičnim sportskim klubom. Klubovi se koordiniraju i u pogledu razina naknada za sportaše starije od 35 godina.

⁽¹⁷⁾ Članak 2. stavak 1. Direktive 2011/83/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2011. o pravima potrošača, izmjeni Direktive Vijeća 93/13/EEZ i Direktive 1999/44/EZ Europskog parlamenta i Vijeća te o stavljanju izvan snage Direktive Vijeća 85/577/EEZ i Direktive 97/7/EZ Europskog parlamenta i Vijeća (SL L 304, 22.11.2011., str. 64.).

⁽¹⁸⁾ Isti bi se zaključak primjenjivao ako bi kolektivni ugovor sadržavao odredbu kojom se uređuju druga pitanja koja nadilaze uvjete rada, kao što je radno vrijeme tijekom kojeg bi tri platforme pružale svoje usluge.

Analiza: Dogovori među sportskim klubovima predstavljaju ugovore među poduzetnicima u smislu članka 101. UFEU-a. Ti dogovori nisu obuhvaćeni ovim Smjernicama jer se nisu postignuti u pregovorima među samozaposlenim pojedincima i drugim ugovornim stranama te to stoga nisu kolektivni ugovori. Prvi dogovor vjerojatno predstavlja povredu članka 101. UFEU-a s obzirom na cilj jer se njime ograničava tržišno natjecanje među sportskim klubovima u pogledu zapošljavanja najboljih sportaša na tržištu. Drugi dogovor (o utvrđivanju plaća) isto tako može predstavljati povredu članka 101. UFEU-a s obzirom na cilj jer se u biti radi o ugovoru među konkurentima (klubovima) u cilju smanjenja njihovih ulaznih troškova.

Općenito, ovaj primjer prikazuje prakse poduzetnika na tržištima rada koje očito nisu obuhvaćene područjem primjene ovih Smjernica i koje vjerojatno predstavljaju povredu članka 101. UFEU-a. Konkretno, ugovori među sportskim klubovima iz ovog primjera vjerojatno predstavljaju povredu članka 101. UFEU-a neovisno o tome jesu li povezani sa samozaposlenim osobama ili radnicima.

(b) Osobe na koje se primjenjuju ove Smjernice

- (19) Ove Smjernice obuhvaćaju kolektivne ugovore koji se odnose na uvjete rada samozaposlenih pojedinaca (vidjeti odjeljke III. i IV. ovih Smjernica). Za potrebe ovih Smjernica pojam „samozaposleni pojedinci” odnosi se na osobe koje nemaju ugovor o radu ili koje nisu u radnom odnosu i koje se za pružanje predmetnih usluga prvenstveno oslanjaju na svoj osobni rad. Samozaposleni pojedinci mogu se za pružanje usluga koristiti određenom robom ili imovinom. Na primjer, čistač upotrebljava pribor za čišćenje, a glazbenik svira glazbeni instrument. U tim se slučajevima roba upotrebljava kao pomoćno sredstvo za pružanje konačne usluge te bi se stoga smatralo da se samozaposleni pojedinci oslanjaju na svoj osobni rad. S druge strane, ove Smjernice ne primjenjuju se na situacije u kojima se gospodarska djelatnost samozaposlenog pojedinca sastoji samo od dijeljenja ili iskorištavanja robe ili imovine ili preprodaje robe/usluga. Na primjer, ako samozaposleni pojedinac iznajmljuje smještaj ili preprodaje automobilske dijelove, te se djelatnosti odnose na iskorištavanje imovine i preprodaju robe, a ne na vlastiti rad.
- (20) U odjeljku III. ovih Smjernica utvrđuju se kategorije kolektivnih ugovora koji uključuju samozaposlene pojedince za koje Komisija smatra da nisu obuhvaćene područjem primjene članka 101. UFEU-a, a u odjeljku IV. utvrđuju se kategorije kolektivnih ugovora protiv kojih Komisija neće intervenirati. Kategorije samozaposlenih pojedinaca i/ili kolektivni ugovori utvrđeni u odjeljcima III. i IV. ovih Smjernica trebali bi poštovati i biti u potpunosti u skladu s općim načelima kojima se definira područje primjene ovih Smjernica utvrđeno u ovom odjeljku II.

3. Kolektivni ugovori samozaposlenih pojedinaca usporedivih s radnicima na koje se ne primjenjuje članak 101. UFEU-a

- (21) U slučajevima kad se smatra da se samozaposleni pojedinci nalaze u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika, trebalo bi smatrati da su njihovi kolektivni ugovori izvan područja primjene članka 101. UFEU-a bez obzira na to ispunjavaju li ti pojedinci kriterije za lažno samozaposlene osobe (vidjeti točku 5. ovih Smjernica) ⁽¹⁹⁾.
- (22) Sud je presudio da se kolektivni ugovor koji obuhvaća samozaposlene pružatelje usluga može smatrati rezultatom dijaloga među socijalnim partnerima ako se pružatelji usluga nalaze u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika ⁽²⁰⁾ te je potvrdio da „u današnjem gospodarstvu nije uvijek lako odrediti imaju li određeni samozaposleni pružatelji usluga status poduzetnika” ⁽²¹⁾. Sud je presudio i da „pružatelj usluga može izgubiti svoj status samozaposlenog gospodarskog subjekta, i prema tome poduzetnika, ako ne određuje samostalno svoje postupanje na tržištu, nego u potpunosti ovisi o svojem naručitelju jer ne snosi financijske i poslovne rizike koji proizlaze iz njegove djelatnosti i funkcionira kao pomoćno tijelo koje je integrirano u poduzeće tog naručitelja” ⁽²²⁾.
- (23) Na temelju tih kriterija i uzimajući u obzir kretanja na tržištu rada EU-a i na nacionalnoj razini (u smislu zakonodavstva i sudske prakse), za potrebe ovih Smjernica Komisija smatra da se u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika nalaze sljedeće kategorije samozaposlenih pojedinaca te da kolektivni ugovori koje oni sklope stoga nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a ⁽²³⁾:

⁽¹⁹⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411; presuda od 21. rujna 1999., Albany International BV protiv Stichting Bedrijfspensioenfonds Textielindustrie, C-67/96, EU:C:1999:430.

⁽²⁰⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 31.

⁽²¹⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 32.

⁽²²⁾ Presuda od 4. prosinca 2014., FNV Kunsten Informatie en Media protiv Staat der Nederlanden, C-413/13, EU:C:2014:2411, t. 33.; presuda od 14. prosinca 2006., Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio protiv Compañía Española de Petróleos SA, C-217/05, EU:C:2006:784, t. 43.–44.

⁽²³⁾ Neki samozaposleni pojedinci mogli bi se svrstati u nekoliko kategorija iz ovih Smjernica.

(a) *Ekonomski ovisni samozaposleni pojedinci*

- (24) Samozaposleni pojedinci koji svoje usluge pružaju isključivo ili pretežno jednoj ugovornoj strani vjerojatno su u položaju ekonomske ovisnosti o toj ugovornoj strani. Općenito, takvi samozaposleni pojedinci ne određuju samostalno svoje ponašanje na tržištu i uvelike ovise o drugoj ugovornoj strani te čine sastavni dio njezina poslovanja. Osim toga, vjerojatnije je da će dobivati upute o tome kako bi se njihov rad trebao obavljati. Pitanje ekonomski ovisnih samozaposlenih osoba prepoznato je u nizu nacionalnih zakona kojima se takvim samozaposlenim pojedincima daje pravo na kolektivno pregovaranje, pod uvjetom da ispunjavaju kriterije utvrđene odgovarajućim nacionalnim mjerama ⁽²⁴⁾.
- (25) Komisija smatra da se samozaposleni pojedinac nalazi u situaciji ekonomske ovisnosti ako najmanje 50 % svojeg ukupnog godišnjeg dohotka povezanog s radom ostvaruje od jedne ugovorne strane. Stoga kolektivni ugovori koji se odnose na poboljšanje uvjeta rada sklopljeni između samozaposlenih pojedinaca koji su u situaciji ekonomske ovisnosti i druge ugovorne strane o kojoj su ekonomski ovisni nisu obuhvaćeni člankom 101. UFEU-a, čak i ako nacionalna tijela/sudovi predmetne samozaposlene osobe nisu reklasificirali kao radnike.

Primjer 3.

Situacija: Društvo X je društvo arhitekata koje za dovršetak svojih projekata sklapa ugovore s velikim brojem (samozaposlenih) arhitekata. Arhitekti ostvaruju 90 % svojeg dohotka od društva X. Kolektivno pregovaraju i s društvom X sklapaju ugovor kojim su predviđeni radno vrijeme u trajanju od najviše 45 sati tjedno, godišnji odmor u trajanju od 26 kalendarskih dana i određene stope naknade na temelju razine iskustva pojedinih arhitekata.

Analiza: Samozaposleni arhitekti, kao i drugi neovisni izvođači, općenito se smatraju poduzetnicima u smislu članka 101. UFEU-a te se stoga ta odredba primjenjuje na sporazume među njima. Međutim, ugovor sklopljen između samozaposlenih arhitekata i društva X ne bi bio obuhvaćen područjem primjene članka 101. UFEU-a jer je riječ o kolektivnom ugovoru koji se odnosi na uvjete rada između društva X i pojedinaca za koje se može smatrati da se nalaze u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika (u smislu ekonomske ovisnosti). U ovom primjeru arhitekti su ekonomski ovisni o drugoj ugovornoj strani (društvo X) jer 90 % svojeg dohotka ostvaruju od tog društva. Stoga se može smatrati da čine sastavni dio društva X.

(b) *Samozaposleni pojedinci koje rade „usporedno” s radnicima*

- (26) Samozaposleni pojedinci koji obavljaju iste ili slične poslove „usporedno” s radnicima za istu ugovornu stranu nalaze se u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika jer svoje usluge pružaju prema uputama ugovorne strane i ne snose komercijalne rizike njezine djelatnosti niti su neovisne u pogledu obavljanja predmetne gospodarske djelatnosti. Nadležna nacionalna tijela/sudovi trebaju odlučiti treba li ugovorni odnos samozaposlenih osoba koje rade usporedno s radnicima reklasificirati kao radni odnos. Međutim, u slučajevima kada samozaposleni pojedinci nisu reklasificirani kao radnici, oni i dalje mogu imati koristi od kolektivnog pregovaranja. Takvi su slučajevi prepoznati u praksi u nekoliko država članica u kojima su kolektivnim ugovorima obuhvaćeni radnici i samozaposlene osobe koje rade u istim sektorima ⁽²⁵⁾.
- (27) Stoga kolektivni ugovori koji se odnose na uvjete rada između druge ugovorne strane i samozaposlenih pojedinaca koji za drugu ugovornu stranu obavljaju iste ili slične poslove usporedno s radnicima nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a, čak i ako nacionalna tijela/sudovi predmetne samozaposlene osobe nisu reklasificirali kao radnike. Isto vrijedi i za kolektivne ugovore koji u skladu sa sustavima socijalnog dijaloga obuhvaćaju i radnike i samozaposlene pojedince.

⁽²⁴⁾ Na primjer, Njemačka u skladu s odjeljkom 12.a Zakona o kolektivnim ugovorima u verziji objavljenoj 25. kolovoza 1969. (Savezni službeni list I, str. 1323.), kako je zadnje izmijenjen člankom 8. Zakona od 20. svibnja 2020. (Savezni službeni list I, str. 1055.); ili Španjolska u skladu s člankom 11. Zakona 20/2007 od 11. srpnja o statusu samozaposlene osobe, Službeni list br. 166 od 12. srpnja 2007., stranice od 29964. do 29978., oslanjale su se na kriterij gospodarske ovisnosti. Neki samozaposleni pojedinci mogli bi se svrstati u nekoliko kategorija iz ovih Smjernica.

⁽²⁵⁾ Vidjeti, na primjer, članak 14. Kolektivnog ugovora u sektoru kazališta i plesa u Nizozemskoj koji su sklopili Kunstenbond (Sindikat umjetnika) i Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (Nizozemsko udruženje scenskih umjetnosti) za razdoblje od 1. siječnja 2020. do 31. prosinca 2021., dostupan na <https://www.napk.nl/wp-content/uploads/2019/12/Cao-TD-2020-2021.pdf>; ili članak 2. Kolektivnog ugovora za profesionalne novinare, koji su sklopili Gospodarska zbornica Slovenije (Gospodarska komora Slovenije), Svet RTV Slovenija (Vijeće RTV Slovenije) i Združenje radijskih postaja Slovenije (Udruženje radijskih postaja Slovenije) i Sindikat novinarjev Slovenije (Sindikat novinara Slovenije), dostupno na <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=KOLP49>.

Primjer 4.

Situacija: Društvo X organizira koncerte orkestara i druga događanja klasične glazbe. Za društvo X radi više glazbenika u svojstvu radnika ili samozaposlenih osoba na temelju godišnjih ugovora. Ti glazbenici, neovisno o svojem statusu, dobivaju upute direktora za kulturu društva X o djelima koja moraju izvoditi, vremenskom rasporedu i mjestu proba te o događanjima na kojima moraju sudjelovati. Društvo X sklopilo je kolektivni ugovor sa svim glazbenicima. Njime je utvrđena gornja granica od najviše 45 radnih sati tjedno, a glazbenicima je odobren poseban dopust od jednog dana nakon što u istom tjednu nastupe na tri koncerta.

Analiza: Samozaposleni glazbenici pojedinci nalaze se u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika u društvu X u pogledu podređenosti i sličnosti zadataka. Oni obavljaju iste zadatke kao i zaposleni glazbenici (tj. izvode glazbu na događanjima), moraju slijediti iste upute društva X u pogledu sadržaja, mjesta i vremena izvedaba te su angažirani u sličnom trajanju kao i zaposleni glazbenici. U tim okolnostima kolektivni ugovor kojim se uređuju uvjeti rada glazbenika nije obuhvaćen područjem primjene članka 101. UFEU-a.

(c) *Samozaposleni pojedinci koji rade putem digitalnih radnih platformi*

- (28) Pojava ekonomije internetskih platformi i osiguravanje radne snage putem digitalnih radnih platformi stvorili su novu stvarnost za određene samozaposlene pojedince koji se nalaze u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika u odnosu na digitalne radne platforme putem kojih ili za koje rade. Samozaposleni pojedinci mogu ovisiti o digitalnim platformama, posebno u pogledu dopiranja do potrošača, i često se mogu suočiti s radnim ponudama tipa „uzmi ili ostavi“, s malim ili nikakvim prostorom za pregovaranje o svojim uvjetima rada, uključujući naknadu za rad. Digitalne radne platforme obično mogu jednostrano nametnuti uvjete njihova radnog odnosa, bez prethodnog obavješćivanja samozaposlenih pojedinaca ili savjetovanja s njima.
- (29) Nedavna sudska praksa i razvoj zakonodavstva na nacionalnoj razini pružaju dodatne naznake da su takve samozaposlene osobe usporedive s radnicima. U kontekstu postupaka reklasifikacije nacionalni sudovi sve više prepoznaju ovisnost pružatelja usluga o određenim vrstama platformi, pa čak i postojanje radnog odnosa ⁽²⁶⁾. Isto tako, neke države članice donijele su zakonodavstvo ⁽²⁷⁾ kojim se uspostavlja pretpostavka radnog odnosa ili pravo na kolektivno pregovaranje za osobe koje pružaju usluge digitalnim platformama ili putem njih.
- (30) Za potrebe ovih Smjernica pojam digitalna radna platforma znači svaka fizička ili pravna osoba koja pruža komercijalnu uslugu koja ispunjava sve sljedeće uvjete: i. pruža se, barem djelomično, na daljinu elektroničkim putem, primjerice putem internetskih stranica ili mobilnih aplikacija; ii. pruža se na zahtjev primatelja usluge; i iii. uključuje, kao nužnu i ključnu sastavnicu, organizaciju rada koji obavljaju pojedinci, neovisno o tome obavlja li se taj rad na internetu ili na određenoj lokaciji. Platforme koje ne organiziraju rad pojedinaca, nego su samo sredstvo putem kojeg samozaposleni pojedinci mogu doprijeti do krajnjih korisnika ne predstavljaju digitalne radne platforme. Na primjer, platforma koja samo objedinjuje i prikazuje dostupne pružatelje usluga (npr. vodoinstalateri) u određenom području, čime se korisnicima omogućuje korištenje njihovih usluga na zahtjev, ne smatra se digitalnom radnom platformom jer ona ne organizira rad pružatelja usluga.
- (31) S obzirom na ta razmatranja, kolektivni ugovori između samozaposlenih pojedinaca i digitalnih radnih platformi kojima se po svojoj prirodi i svrsi nastoje poboljšati uvjeti rada nisu obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a, čak i ako nacionalna tijela/sudovi predmetne samozaposlene osobe nisu reklasificirali kao radnike.

⁽²⁶⁾ Za detaljan pregled sudske prakse u devet država članica EU-a, Švicarskoj i Ujedinjenoj Kraljevini vidjeti Hießl, C., *Case Law on the Classification of Platform Workers: Cross-European Comparative Analysis and Tentative Conclusions* (Sudska praksa o klasifikaciji radnika na platformama: Usporedna analiza na europskoj razini i privremeni zaključci), *Comparative Labour Law & Policy Journal*, 2.5.2021., https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3839603.

⁽²⁷⁾ Vidjeti, na primjer, Španjolsku, s Kraljevskom uredbom sa zakonskom snagom 9/2021 od 11. svibnja o izmjeni preinačenog teksta Zakona o radu, odobrenog Kraljevskom zakonodavnom uredbom 2/2015 od 23. listopada, kako bi se zajamčila radnička prava osobama koje se bave distribucijom na području digitalnih platformi, Službeni list br. 113 od 12. svibnja 2021., str. 56733.–56738.; ili Grčku, sa Zakonom 4808/2021 o zaštiti rada – osnivanju neovisnog tijela „Inspekcije rada“ – ratifikaciji Konvencije br. 190 Međunarodne organizacije rada o iskorjenjivanju nasilja i uznemiravanja u svijetu rada – ratifikaciji Konvencije br. 187 Međunarodne organizacije rada o promicanju okvira za sigurnost i zdravlje na radnom mjestu – provedbi Direktive (EU) 2019/1158 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. lipnja 2019. o ravnoteži između poslovnog i privatnog života i drugih propisa Ministarstva rada i socijalnih pitanja te drugih hitnih mjera Helenske Republike, Službeni list A' 101/19-06-2021.

Primjer 5.

Situacija: Skupina vozača koji rade za platforme za naručivanje prijevoza započinje pregovore s regionalnom udrugom koja kao članove okuplja platforme za naručivanje prijevoza kako bi sklopila kolektivni ugovor u cilju poboljšanja uvjeta rada vozača. Prije početka pregovora s vozačima platforme za naručivanje prijevoza (članovi udruženja) koordiniraju svoju pregovaračku strategiju. Pregovori su u konačnici neuspješni i nije sklopljen kolektivni ugovor. Nakon toga udruženje platformi za naručivanje prijevoza donosi odluku kojom se utvrđuje najniža cijena od 5 EUR po vožnji za potrošače. U okviru svoje koordinacije prije početka pregovora s vozačima platforme su raspravljale i o mogućnosti utvrđivanja najniže cijene po vožnji.

Analiza: Preko svojeg udruženja platforme za naručivanje prijevoza pokušale su pregovarati o kolektivnom ugovoru s vozačima u cilju poboljšanja uvjeta rada vozača. Unatoč činjenici da ugovor u konačnici nije zaključen, pregovori između samozaposlenih vozača pojedinaca i udruženja platformi ne bi bili obuhvaćeni područjem primjene članka 101. UFEU-a. Isto vrijedi i za koordinaciju među platformama koja je prethodila pregovorima s vozačima, pod uvjetom da je takva koordinacija bila nužna i proporcionalna za pregovore o kolektivnom ugovoru obuhvaćenom ovim Smjernicama.

Međutim, rasprave među platformama o najnižoj cijeni po vožnji koja se naplaćuje od potrošača ne odnose se na uvjete rada. Takvo usklađivanje cijena među konkurentima moglo bi predstavljati povredu članka 101. UFEU-a s obzirom na cilj. U svakom slučaju, odluka koju je donijelo udruženje platformi za naručivanje prijevoza ne bi bila obuhvaćena područjem primjene ovih Smjernica jer nije rezultat kolektivnih pregovora između samozaposlenih pojedinaca i drugih ugovornih strana. Rezultat je sporazuma među članovima udruge, tj. platformama (drugim ugovornim stranama).

Suprotno tomu, da su samozaposleni vozači pojedinci i udruga platformi zajednički dogovorili minimalnu naknadu od 5 EUR po vožnji za vozače (neovisno o načinu na koji se taj trošak prenosi na potrošače), smatralo bi se da se takav ugovor odnosi na uvjete rada i da stoga nije obuhvaćen područjem primjene članka 101. UFEU-a.

4. Provedbeni prioriteti Komisije

- (32) U nekim slučajevima samozaposleni pojedinci koji se ne nalaze u situaciji usporedivoj sa situacijom radnika ipak mogu biti u slabijem pregovaračkom položaju u odnosu na druge ugovorne strane te stoga možda ne mogu znatno utjecati na svoje uvjete rada. Stoga, čak i ako se ne može pretpostaviti da su njihovi kolektivni ugovori izvan područja primjene članka 101. UFEU-a, ti se samozaposleni pojedinci zapravo mogu suočiti s problemima koji su slični onima s kojima se suočavaju samozaposleni pojedinci u prethodno opisanim kategorijama. Komisija zbog toga, u mjeri u kojoj se kolektivnim ugovorima nastoji ispraviti jasna neravnoteža u pregovaračkoj moći samozaposlenih pojedinaca u odnosu na druge ugovorne strane te im je cilj, po svojoj prirodi i svrsi, poboljšati uvjete rada, neće intervenirati protiv njih.
- (33) Smatrat će se da prethodno navedene kriterije ispunjavaju sljedeće kategorije kolektivnih ugovora:
- (a) *Kolektivni ugovori koje su samozaposleni pojedinci sklopili s ugovornim stranama određene gospodarske snage*
- (34) Samozaposleni pojedinci koji posluju s ugovornim stranama koje imaju određenu razinu gospodarske snage, a time i kupovne moći, mogu imati nedostatnu pregovaračku moć da utječu na svoje uvjete rada. U tom slučaju kolektivni ugovori mogu biti legitimno sredstvo za ispravljanje neravnoteže u pregovaračkoj moći između dviju strana.
- (35) U skladu s tim, Komisija neće intervenirati protiv kolektivnih ugovora između samozaposlenih pojedinaca i drugih ugovornih strana u slučajevima u kojima postoji jasna neravnoteža u pregovaračkoj moći⁽²⁸⁾. Smatrat će se da takva neravnoteža u pregovaračkoj moći postoji najmanje u sljedećim slučajevima:
- ako samozaposleni pojedinci pregovaraju o kolektivnim ugovorima ili ih sklapaju s jednom ili više drugih ugovornih strana koje predstavljaju cijeli sektor ili industriju, i
  - ako samozaposleni pojedinci pregovaraju ili sklapaju kolektivne ugovore s drugom ugovornom stranom čiji godišnji ukupni promet premašuje 2 milijuna EUR ili čiji je broj zaposlenika jednak ili veći od 10 osoba ili s nekoliko drugih ugovornih strana koje zajedno premašuju jedan od tih pragova⁽²⁹⁾.

⁽²⁸⁾ Ove Smjernice ne bi trebalo tumačiti kao da se njima uspostavlja (pozitivan) provedbeni prioritet Komisije u pogledu kolektivnih pregovora i ugovora između samozaposlenih pojedinaca i poduzetnika ispod tih pragova.

⁽²⁹⁾ Izračunano u skladu s glavom 1. Priloga Preporuci Komisije od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća (priopćena pod brojem dokumenta C(2003) 1422) (SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).

Primjer 6.

Situacija: Društva X, Y i Z pružaju usluge održavanja i popravka automobila. Ukupni promet društva X iznosi 700 000 EUR, promet društva Y iznosi 1 milijun EUR, a promet društva Z 500 000 EUR. Samozaposleni mehaničari pojedinci koji rade za ta društva kao neovisni pružatelji usluga nisu zadovoljni niskim naknadama i lošim sigurnosnim uvjetima te odlučuju zajednički pregovarati s trgovačkim društvima X, Y i Z kako bi poboljšali svoje uvjete rada. Tri društva odbijaju pregovarati, tvrdeći da bi svaki kolektivni ugovor sa samozaposlenim mehaničarima pojedincima predstavljao povredu članka 101. UFEU-a.

Analiza: I samozaposleni mehaničari pojedinci i tri društva za automobilske usluge poduzetnici su u smislu članka 101. UFEU-a. Pretpostavka neravnoteže pregovaračke moći ne bi se primjenjivala kad bi društva X, Y ili Z pregovarala samostalno jer nijedno od njih ne doseže prag prometa od 2 milijuna EUR utvrđen u točki 35. ovih Smjernica. Međutim, u ovom se slučaju pretpostavka primjenjuje jer tri društva pregovaraju zajednički i stoga se u obzir uzima njihov ukupni prihod. Komisija stoga u ovom slučaju ne bi intervenirala protiv kolektivnih ugovora koji se odnose na uvjete rada samozaposlenih pojedinaca.

(b) Kolektivni ugovori koje su samozaposlene osobe sklopile u skladu s nacionalnim zakonodavstvom ili zakonodavstvom EU-a

- (36) U nekim je slučajevima nacionalni zakonodavac radi ostvarivanja socijalnih ciljeva nastojao riješiti problem neravnoteže u pregovaračkoj moći određenih kategorija samozaposlenih pojedinaca, bilo i. izričitom dodjelom prava na kolektivno pregovaranje tim osobama ili ii. isključivanjem kolektivnih ugovora koje su sklopile samozaposlene osobe u određenim zanimanjima iz područja primjene nacionalnog prava tržišnog natjecanja. Stoga, kad se takve nacionalne mjere donesu uzimajući u obzir socijalne ciljeve, Komisija neće intervenirati protiv kolektivnih ugovora koji uključuju kategorije samozaposlenih pojedinaca na koje se primjenjuje takvo nacionalno zakonodavstvo.

Primjer 7.

Situacija: Nacionalnim pravom države članice A iz područja primjene nacionalnog prava tržišnog natjecanja isključuju se sporazumi koje su sklopile određene samozaposlene osobe u sektoru kulture.

Analiza: Država članica A utvrdila je sektorsko izuzeće od nacionalnog prava tržišnog natjecanja s obzirom na socijalne ciljeve. Čak i ako bi područje primjene mjere moglo nadilaziti situaciju samozaposlenih pojedinaca kako je navedeno u odjeljku III. ovih Smjernica, Komisija neće intervenirati protiv kolektivnih ugovora koje su sklopili samozaposleni pojedinci u skladu s nacionalnom mjerom.

Primjer 8.

Situacija: Zakonom o radu države članice B utvrđuje se pravo samozaposlenih novinara pojedinaca na kolektivno pregovaranje s društvima kojima pružaju svoje usluge.

Analiza: Država članica B izričito je dodijelila pravo na kolektivno pregovaranje određenoj kategoriji samozaposlenih osoba, odnosno novinarima. To znači da se prema nacionalnom pravu tržišnog natjecanja kolektivni ugovori sklopljeni između novinara i društava kojima pružaju svoje usluge ne smatraju protutržišnim. Stoga u ovom slučaju Komisija ne bi intervenirala protiv kolektivnih ugovora koje su sklopili samozaposleni novinari pojedinci.

- (37) Isto tako, Direktivom o autorskom pravu ⁽³⁰⁾ utvrđeno je načelo da autori i izvođači ⁽³¹⁾ imaju pravo na odgovarajuću i razmjernu naknadu ako licenciraju ili prenose svoja isključiva prava na iskorištavanje svojih djela i svih drugih

⁽³⁰⁾ Direktiva (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

⁽³¹⁾ Svi autori i izvođači obuhvaćeni su člankom 18. Direktive o autorskom pravu, osim autora računalnih programa u smislu članka 2. Direktive 2009/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o pravnoj zaštiti računalnih programa (SL L 111, 5.5.2009., str. 16.). Članak 23. stavak 2. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

predmeta koji su zaštićeni autorskim pravom i srodnim pravima ⁽³²⁾. Autori i izvođači obično su u slabijem ugovornom položaju od drugih ugovornih strana ⁽³³⁾, a Direktivom se predviđa mogućnost jačanja njihova ugovornog položaja kako bi se osigurala pravedna naknada u njihovim ugovorima o iskorištavanju ⁽³⁴⁾. Direktivom o autorskim pravima državama članicama omogućuje se fleksibilnost u provedbi tog načela upotrebom različitih mehanizama (uključujući kolektivno pregovaranje) pod uvjetom da su u skladu s pravom EU-a. ⁽³⁵⁾

- (38) U skladu s tim odredbama i ne dovodeći u pitanje druge odredbe Direktive o autorskom pravu, Komisija neće intervenirati protiv kolektivnih ugovora koje su samozaposleni autori ili izvođači pojedinci sklopili s drugim ugovornim stranama u skladu s ovom Direktivom.
- (39) Točka 38. ovih Smjernica ne primjenjuje se na kolektivne pregovore zaključene u kontekstu organizacija za kolektivno ostvarivanje prava ili neovisnih upravljačkih subjekata ⁽³⁶⁾. Ove Smjernice ne bi trebalo tumačiti na način da iz primjene prava EU-a o tržišnom natjecanju isključuju praksu tih organizacija ili subjekata ⁽³⁷⁾.

Primjer 9.

Situacija: Društvo Y izdavač je novina i časopisa. Nekoliko novinara koji rade kao vanjski suradnici piše članke za publikacije društva Y. Društvo Y isplaćuje naknadu novinarima na temelju članaka objavljenih u svim novinama ili časopisima. Novinari nisu zadovoljni razinom naknade koju primaju od društva Y te pregovaraju i zajednički dogovaraju s društvom Y povećanje tantijema (naknade) koje plaća društvo Y za 20 %.

Analiza: U skladu s ovim Smjericama Komisija neće intervenirati protiv kolektivnog ugovora koji su sklopili samozaposleni novinari pojedinci (vanjski suradnici) i društvo Y jer je ugovor sklopljen u skladu s Direktivom o autorskom pravu.

⁽³²⁾ Članak 18. stavak 1. i uvodna izjava 72. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.). Vidjeti i uvodnu izjavu 73. iste Direktive, prema kojoj bi naknada autorima i izvođačima trebala biti „primjerena i razmjerna stvarnoj ili potencijalnoj gospodarskoj vrijednosti licenciranih ili prenesenih prava, uzimajući u obzir doprinos autora ili izvođača ukupnom djelu ili drugim predmetima zaštite kao i sve druge okolnosti slučaja, kao što su tržišne prakse ili stvarno iskorištavanje djela”.

⁽³³⁾ Uvodna izjava 72. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

⁽³⁴⁾ Kolektivno pregovaranje može se primjenjivati i u slučajevima propisanim u članku 19. stavku 5., članku 20. stavku 1. i članku 22. stavku 5. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

⁽³⁵⁾ Članak 18. stavak 2. i uvodna izjava 73. Direktive (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ, PE/51/2019/REV/1 (SL L 130, 17.5.2019., str. 92.).

⁽³⁶⁾ „Organizacija za kolektivno ostvarivanje prava” znači svaka organizacija koja je u skladu sa zakonom ili prijenosom prava, odobrenjem ili drugim ugovornim sporazumom ovlaštena za upravljanje autorskim ili srodnim pravima u ime više od jednog nositelja prava u zajedničku korist tih nositelja prava kao svojom jedinom ili glavnom svrhom i koja ispunjava jedan ili oba sljedeća kriterija: i. u vlasništvu je svojih članova ili pod njihovim nadzorom; ii. ustrojena je na neprofitnoj osnovi. „Neovisni upravljački subjekt” znači svaka organizacija koja je u skladu sa zakonom ili prijenosom prava, odobrenjem ili drugim ugovornim sporazumom ovlaštena za upravljanje autorskim ili srodnim pravima u ime više od jednog nositelja prava u zajedničku korist tih nositelja prava kao svojom jedinom i glavnom svrhom i koja: i. nije niti u vlasništvu niti pod nadzorom, u cijelosti ili djelomično, nositelja prava; i ii. ustrojena je na neprofitnoj osnovi; članak 3. stavci (a) i (b) Direktive 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL L 84, 20.3.2014, str. 72.).

⁽³⁷⁾ Uvodna izjava 56. Direktive 2014/26/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. o kolektivnom ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava te izdavanju odobrenja za više državnih područja za prava na internetsko korištenje glazbenih djela na unutarnjem tržištu (SL L 84, 20.3.2014, str. 72.).